

Nr 21

Utlåtande i anledning av motioner om rätt för gift kvinna att inträda i makes grupplivförsäkring.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 879 av herr *Ernst Olsson m. fl.* och II: 996 av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* hemställas, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av hemmafruarnas trygghetsfrågor i enlighet med de i motionerna anförda riktlinjerna.

Motionärerna anför, att många hemmafruar har ett otillfredsställande försäkringsskydd. Om hustrun/modern plötsligt rycks bort, hamnar de efterlevande i en ekonomiskt och praktiskt mycket svår situation. Vissa kategorier har kunnat ordna hustruförsäkring i anslutning till kollektivförsäkring för männen. Många kan emellertid inte ordna sin grupplivförsäkring på detta sätt. För alla dem som inte kan få till stånd en tillfredsställande lösning av frågan inom ramen för nuvarande bestämmelser bör samhället lagstifta. Hustrun bör enligt motionärernas mening få lagenlig rätt att mot erläggande av avgift inträda i sin makes grupplivförsäkring.

Remissyttranden

Utskottet har berett Arbetsmarknadens försäkringsaktiebolag (AFA) och Svenska försäkringsbolags riksförbund tillfälle att yttra sig över motionerna.

AFA upplyser, att grupplivförsäkringarna i Sverige vid 1967 års utgång omfattade ett försäkringsbestånd om ca 160 miljarder kronor, fördelade med ca 23 % på frivilliga grupplivförsäkringar och ca 77 % på tjänstegrupplivförsäkringar, d. v. s. grupplivförsäkringar avseende arbetstagare, för vilka arbetsgivaren erlägger premien såsom en del av den anställdes löneförmåner.

Frivilliga grupplivförsäkringar utgörs dels av ordinära grupplivförsäkringar, där en grupp arbetstagare gått samman om tecknande av försäkring, dels av föreningsgrupplivförsäkringar, där personer tillhörande en och samma intresseorganisation förenat sig till ett försäkringskollektiv.

De frivilliga grupplivförsäkringarna kan vara och är också i regel kombinerade med hustruförsäkring. Sålunda torde bortåt 90 % av avtalen om frivillig grupplivförsäkring på tjänstemännens och företagarnas områden inkludera även hustruförsäkring. På LO:s område är försäkringarna i regel tecknade som föreningsgrupplivförsäkring för medlemmar av ett fackför-

bund och huvudsakligen avsedda att bereda extra begravningshjälp vid sidan av eventuellt utfallande tjänstegrupplivförsäkring. I mindre, ehuru dock ej oväsentlig utsträckning är även dessa försäkringar kombinerade med hustruförsäkring.

Det i motionerna framlagda önskemålet är — anför AFA — redan tillgodosett på de frivilliga grupplivförsäkringarnas område.

Svenska försäkringsbolags riksförbund anför, att den frivilliga grupplivförsäkringens omfattning bestämmes genom överenskommelse mellan den grupp av personer som skall försäkras och försäkringsgivaren i enlighet med vissa allmänna riktlinjer som är fastställda av försäkringsinspektionen. Dessa riktlinjer innebär bl. a. att anslutningen till försäkringen normalt skall uppgå till minst 75 % eller för större grupper visst lägre procenttal av de personer som enligt de överenskomna villkoren skall ha rätt att ansluta sig. Om gruppen så önskar, kan försäkringen bestämmas att omfatta även hustruförsäkring, varvid ett villkor är att minst 75 % av de till försäkring berättigade hustrurna ansluter sig. Erfarenheten visar att det stora flertalet grupper önskar utforma sina gruppförsäkringsavtal på sådant sätt, att rätt till hustruförsäkring föreligger samt att det hör till undantagen att erforderlig anslutning till hustruförsäkringen inte uppnås. I vissa avtal föreskrives att försäkring av gift man obligatoriskt omfattar även hustruförsäkring.

Under senare år har området för grupplivförsäkringen utvidgats på sådant sätt, att försäkring i vissa fall kan tecknas utan krav på en minsta procentuell anslutning bland de till försäkring berättigade. I stället krävs då en mera rigorös hälsoprövning enligt samma riktlinjer som för individuell försäkring. Även i en sålunda utformad grupplivförsäkring kan gift manlig försäkrads hustru medförsäkras, varvid i fråga om hälsoprövning gäller samma villkor som för mannen.

Riksförbundet uttalar uppfattningen att det inom området för grupplivförsäkringen är väl sörjt för att hustruförsäkring skall kunna tecknas där så önskas. Riksförbundet kan inte finna att någon lagstiftning för att trygga hustruns rätt i detta särskilda avseende skulle vara erforderlig och avstyrker den föreslagna utredningen.

AFA anför, att samtliga *tjänstegrupplivförsäkringar* innefattar också en makeförsäkring, som innebär att då make (kvinnligen eller manligen) till försäkrad arbetstagare avlider och efterlämnar hemmaboende barn under 17 år utgår dels begravningshjälp om 2 000 kronor till dödsboet, dels ett försäkringsbelopp om 4 500 kronor till varje sådant barn.

Redan vid utgången av år 1967 omfattade tjänstegrupplivförsäkringar uppskattningsvis ca 3 miljoner arbetstagare — män och kvinnor — och ca 0,6 miljon medförsäkrade makar. Tjänstegrupplivförsäkringarna torde i sin nuvarande gestaltning förhållandevis väl täcka syftet att bereda efterlevandeskydd, d. v. s. skydd för försörjningsbortfall. Skulle emellertid ar-

betsmarknadsparterna — på vilkas kollektivavtal tjänstegrupplivförsäkringssystemet är uppbyggt — finna att behov av en utvidgning av den nuvarande makeförsäkringen föreligger, torde frågan därom komma att övervägas vid en kommande översyn av detta system. Ett ingripande medelst lagstiftning synes icke av behovet påkallat och skulle eventuellt kunna leda till en fastläsning av utvecklingen på det av kollektivavtalen reglerade försäkringssystemets område.

AFA berör vidare de praktiska möjligheterna att ge hustru rätt att mot erläggande av avgift inträda i sin makes tjänstegrupplivförsäkring. Därvid måste enligt AFA främst tagas i betraktande det administrativa system enligt vilket tjänstegrupplivförsäkringarna är uppbyggda. Med vissa undantag förekommer inte någon individuell registrering av de försäkrade arbetstagarna utan endast av den eller de kategorier av arbetstagare, som försäkringen omfattar och av det antal årsarbetare, som arbetsgivaren har att för premiedebitering redovisa för dessa kategorier. De på dylikt sätt försäkrade personerna kan under åren växla, medan den försäkrade arbetstagarkategorin blir oförändrad. De aktuella anställningsförhållandena vid en arbetstagares eller hans makas dödsfall blir avgörande för huruvida försäkringsskydd då förelåg. Det kan visserligen efter utredning konstateras, att en arbetstagare eller hans maka i livstiden vid en given tidpunkt åtnjuter försäkringsskydd, men ett dylikt konstaterande innebär inte något ståndpunkts-tagande till försäkringsskyddet vid en framtida tidpunkt, då anställningsförhållandena kan ha förändrats. Härtill kommer att minst 20 % av landets arbetstagare årligen torde byta anställning. En varaktig individuell anslutning av hustrun till makens efter anställningsförhållandena varierande tjänstegrupplivförsäkringar måste därför vara mycket svår att i praktiken åvägabrunga.

Premien för tjänstegrupplivförsäkring erläggs av arbetsgivaren såsom en del av den anställdes löneförmåner. Premien är för försäkringsgivarens hela försäkringsområde enhetlig per årsarbetare och bygger på arbetsgivarens arbetstidsredovisning för ATP. En individuell premiesättning alltefter ifrågakommen frivillig anslutning av hustru till enskild arbetstagares tjänstegrupplivförsäkring kan med detta premiedebiteringssystem inte genomföras. En omläggning till individuell premiedebitering per arbetstagare efter utförd arbetstid, med eller utan tillägg för hustruförsäkring, skulle bli mycket kostnadskrävande, och statistiskt underlag härför saknas. En tilläggsdebitering för utvidgad hustruförsäkring, som skulle betalas av den medförsäkrade hustrun själv, förutsätter ett individualdebiteringssystem vid sidan av arbetsgivardebiteringarna som — även bortsett från de praktiska svårigheterna att få underlag för en sådan individualdebitering — skulle bli synnerligen kostsam.

Sammanfattningsvis kan sålunda enligt AFA konstateras att praktiska möjligheter saknas att till rimlig kostnad genomföra det i motionerna framförda förslaget.

AFA erinrar slutligen om att det uppdragits åt pensionsförsäkringskommittén att verkställa utredning rörande allmän försäkring för begravningshjälp.

AFA uttalar uppfattningen, att den i motionerna föreslagna utredningen inte är i nuvarande läge påkallad.

Utskottet

Motionärerna hemställer om utredning i syfte att gift kvinna skall få lagfäst rätt att mot avgift inträda i sin makes grupplivförsäkring.

Frågan om införande av ett allmänt försäkringsskydd liknande det som i form av grupplivförsäkring genom kollektivavtal tillförsäkrats grupper på arbetsmarknaden har prövats av riksdagen senast åren 1967 och 1968 utan att föranleda någon riksdagens åtgärd (andra lagutskottets utlåtande 1967: 44, bankoutskottets utlåtande 1968: 10). I andra lagutskottets utlåtande år 1967 upplystes att tjänstegrupplivförsäkringen, som alltsedan 1963 varit obligatorisk på LO:s sektor av den kollektivavtalsreglerade delen av den privata arbetsmarknaden samt på statens, kommunernas och kooperativens områden, i stort sett också blivit obligatorisk på den privata arbetsmarknadens tjänstemannasektor. Även på den icke kollektivavtalsbundna arbetsmarknaden hade utvecklingen gått därhän, att det kunde antagas att arbetstagarna i Sverige regelmässigt täcktes av försäkringsskydd från tjänstegrupplivförsäkring.

Som AFA nämnt i sitt remissyttrande innefattar samtliga tjänstegrupplivförsäkringar en makeförsäkring, som innebär att då make (manlig eller kvinnlig) till försäkrad arbetstagare avlider och efterlämnar hemmaboende barn under 17 år, utgår dels begravningshjälp med 2 000 kronor till dödsboet, dels ock ett belopp av 4 500 kronor till varje sådant barn. Om arbetsmarknadsparterna finner behov av en utvidgning av makeförsäkringen torde frågan komma att övervägas vid en kommande översyn av det av kollektivavtalen reglerade försäkringssystemet.

Frivillig grupplivförsäkring kan, om gruppen så önskar, bestämmas att omfatta även hustruförsäkring varvid ställs visst villkor rörande den procentuella anslutningen från de till försäkring berättigade hustrurnas sida. Enligt vad Svenska försäkringsbolags riksförbund upplyser visar erfarenheten att det stora flertalet grupper önskar avtal med rätt till hustruförsäkring och att det hör till undantagen att erforderlig anslutning till denna försäkring inte uppnås. Såväl AFA som riksförbundet har ansett att motionärernas önskemål är tillgodosett i vad avser de frivilliga försäkringarna.

Med hänsyn till det nu anförda finner utskottet inte skäl tillstyrka motionärernas förslag om utredning. Utskottet hemställer därför,

att de likalydande motionerna I: 879 och II: 996 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 mars 1969

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller (s), Oscar Carlsson (s)*, Eric Peterson (fp)*, Helge Karlsson (s), Karl Gustav Pettersson (s), Kilsmo (fp)*, fröken Stenberg (m), herrar Ernst Olsson (cp), Hansson (s)*, Ove Karlsson (s), Blomquist (m) och fröken Pehrsson (cp)*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Larsson i Borrby (cp), Rimås (fp), fru Ekroth (s), herrar Johansson i Skärstad (cp), Johansson i Simrishamn (s)*, Andersson i Örebro (fp)*, Wiklund i Härnösand (s), Nilsson i Agnäs (m), Göransson (s)*, fröken Åsbrink (s)* och herr Gadd (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Ernst Olsson* (cp), fröken *Pehrsson* (cp) samt herrar *Larsson* i Borrby (cp) och *Johansson* i Skärstad (cp), vilka ansett, att det avsnitt i utskottets utlåtande som börjar med orden »Frivillig grupplivförsäkring kan» samt utskottets hemställen bort ha följande lydelse:

»Frivillig grupplivförsäkring kan — — — (=utskottet) — — — hustrurnas sida. Flertalet grupper önskar avtal med rätt till hustruförsäkring och för dessa kan en rad trygghetsfrågor därigenom anses lösta. Stora problem uppstår emellertid för de grupper där inte tillräcklig anslutning kan uppnås. För alla som inte kan få till stånd en tillfredsställande lösning av dessa frågor inom ramen för nuvarande bestämmelser bör samhället lagstifta. Make bör få lagenlig rätt att mot erläggande av avgifter inträda i den andre makens grupplivförsäkring. Enligt utskottets mening bör frågan bli föremål för närmare utredning.

Utskottet hemställer således,

att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 879 och II: 996, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning av hemmafruarnas trygghetsfrågor i enlighet med de i motionerna anförda riktlinjerna.»